

Projekt

z dnia 23 marca 2021 r.

Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR .....
RADY GMINY KOLNO**

z dnia ..... 2021 r.

w sprawie przyjęcia lokalnego programu pomocy społecznej „Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Kolno na lata 2021-2022”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 5713 z późn. zm.) oraz art. 17 ust. 2 pkt. 4 i art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U z 2020 r., poz. 1876, z późn. zm.) Rada Gminy uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się lokalny program pomocy społecznej „Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Kolno na lata 2021-2022” który stanowi załącznik do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do Uchwały Nr ...../21

Rady Gminy Kolno

z dnia .... 2021 r.

„Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Kolno na lata 2021-2022”

KOLNO 2021

Wstęp

Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu jest jednym z podstawowych celów polityki społecznej prowadzonej przez rząd we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami pozarządowymi. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu jest możliwe dzięki budowie systemu aktywnej integracji. Jednym z narzędzi służących realizacji działań na rzecz aktywizacji społecznej jest tworzenie i wdrażanie Programów Aktywności Lokalnej (PAL).

Program Aktywności Lokalnej to szereg działań realizowanych na rzecz aktywizacji społecznej i rozwiązywania problemów społeczności lokalnej. Działania te mają na celu udzielenie wsparcia ukierunkowanego na zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, zwłaszcza grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rozwój lokalnych inicjatyw na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Założenia niniejszego programu wynikają z analizy problemów społecznych występujących na terenie Gminy Kolno, ale także stanowią uzupełnienie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kolno na lata 2018-2027.

Przyjęte w Programie Aktywności Lokalnej koncepcje są zgodne z założeniami zawartymi w dokumentach strategicznych, takich jak:

1. Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski, której celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej UE stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowania w ludzi oraz zwalczania wykluczenia społecznego. Działania określone w Strategii Integracji Społecznej dla Polski mają przyczynić się do wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy. Cele mają być osiągnięte m.in. przez:

- angażowanie partnerów społecznych, organizacji pozarządowych oraz dostarczających usługi społeczne do walki z różnymi formami wykluczenia społecznego,
- zachęcanie wszystkich obywateli do społecznej odpowiedzialności i aktywnego zaangażowanie w walce przeciw społecznemu wykluczeniu.

2. Strategia Wspierania Rozwoju Społecznego 2020, która zakłada: „misją polityki publicznej w zakresie rozwoju kapitału społecznego jest: tworzenie, utrzymanie i doskonalenie warunków rozwoju kapitału społecznego w Polsce poprzez wspieranie działań na rzecz aktywności i kreowania obywateli oraz roli współpracy dla dobra wspólnego”.

3. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar Aktywnej integracji w obszarach:

- „zapewnienia rodzinom z dziećmi dostępu do wysokiej jakości usług społecznych, który

zwiększy szansę na aktywizację rodziców,

- rozwój systemu aktywnej integracji, działającego na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób, rodzin i środowisk zagrożonych wykluczeniem oraz umożliwiającego godzenie ról społecznych, zawodowych i rodzinnych oraz udział w społeczności lokalnej,
- zapewnienie osobom starszym, niepełnosprawnym, zależnym objęcia przyjaznymi formami opieki oraz formami aktywnego spędzania czasu oraz aktywnego włączania się osób starszych w życie publiczne i zawodowe”.

4. Program Wspierania Rodziny w Gminie Kolno na lata 2020 – 2022 zakłada m. in. stworzenie optymalnych warunków do wychowania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspierania rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych poprzez realizowanie skoordynowanej polityki społecznej na rzecz wzmocnienia rodziny przez wyspecjalizowane instytucje samorządu lokalnego, wsparcie rodziny naturalnej już na początkowym etapie występowania problemów oraz eliminowanie sytuacji odebrania dziecka z rodziny, wspieranie i pomaganie rodzinie tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.

5. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kolno na lata 2018 – 2027

Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi obok rozwoju infrastruktury jedno z najważniejszych zadań każdej gminy. Strategia jest dokumentem wyznaczającym podstawowe kierunki działań instytucji samorządowych oraz planem rozwoju całej wspólnoty lokalnej.

6. Przyjęte w Programie koncepcje są zgodne również z zapisami: Ustawy o pomocy społecznej z 12 marca 2004 r., która w art. 3 pkt 2 mówi: „zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa w art. 2 ust. 1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem”.

W wyżej wymienionych dokumentach zakłada się realizację działań służących rozwojowi społeczno - gospodarczemu kraju, a co za tym idzie podniesienie poziomu i jakości życia obywateli. Ważnym elementem w tym zakresie jest budowanie zintegrowanych społeczności, w których każda osoba i rodzina będzie mogła realizować swoje plany i aspiracje życiowe, a w trudnych sytuacjach uzyskiwać niezbędną pomoc i wsparcie ze strony wspólnoty oraz instytucji i organizacji działających w ramach i na rzecz społeczności. Wykorzystanie kapitału ludzkiego, zasobów, potencjału, umiejętności i wiedzy, jaką dysponują zarówno indywidualne osoby, ale także społeczności, jako całość, pozwoli na wprowadzenie oczekiwanych zmian w otoczeniu. Umożliwi wprowadzanie nowych rozwiązań wskazanych i akceptowanych przez członków społeczności, których dany problem dotyczy, co podniesie skuteczność i efektywność tych działań. Program Aktywności Lokalnej pozwoli

na realizację działań umożliwiających udzielanie indywidualnym osobom oraz ich rodzinom pomocy w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych w miejscu zamieszkania lub miejscu pracy, w samoorganizowaniu się i podejmowaniu przez nich wspólnych inicjatyw i przedsięwzięć w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej. Kluczowym wyzwaniem jest przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego poszczególnych osób i grup społecznych. Jest to zjawisko szczególnie niepokojące, ponieważ ze względu na sytuację społeczno-ekonomiczną zagraża wielu osobom i grupom, w tym m. in.: osobom długotrwale bezrobotnym, niepełnosprawnym, rodzinom niezaradnym życiowo, rodzinom dysfunkcyjnym, matkom samotnie wychowującym dzieci, osobom bezdomnym, uzależnionym, opuszczającym zakłady karne i placówki penitencjarne, dzieciom i młodzieży ze środowisk zaniedbanych wychowawczo, dzieciom i młodzieży wychowującym się w rodzinnych formach opieki zastępczej.

Priorytetowe działania przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu zgodnie z ww. dokumentami powinny być ukierunkowane na:

- ograniczenie obszarów skrajnego ubóstwa,
- rozbudowanie świadczeń wspierających aktywność,
- promocję działań prospołecznych,
- wspieranie różnych form aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej mieszkańców gminy, w szczególności klientów pomocy społecznej,
- wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich,
- zwiększenie aktywności lokalnych instytucji i organizacji oraz podejmowanie przez nie współpracy na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów,
- wspieranie rozwoju podmiotów gospodarki społecznej.

Program Aktywności Lokalnej jest zgodny z podstawowymi zasadami życia społecznego, takimi jak:

1. Zasada samopomocy, która przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych, zazwyczaj w ramach niewielkich, nieformalnych grup.

2. Zasada pomocniczości, która oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb z zastrzeżeniem, że w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.

3. Zasada partycypacji, wyrażająca się w takiej organizacji życia społecznego, która

poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.

4. Zasada samorządności stanowiąca realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, wyrażająca się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz do tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokojenia potrzeb i realizacji interesów.

5. Zasada wielosektorowości polegająca na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Niezależnie od powyższego rola „Programu Aktywności Lokalnej dla Gminy Kolno” w bieżącej działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolnie wynika przede wszystkim z tego, że jest on niezbędnym narzędziem prowadzenia nowoczesnej polityki społecznej na szczeblu lokalnym, a tym samym tworzy niezbędną wartość dodaną wnioskodawcy realizującego projekty w zakresie rozwoju form aktywnej integracji za pomocą programu aktywności lokalnej lub w ramach innych programów.

Program Aktywności Lokalnej kładzie nacisk na aspekt samopomocowy, którego idea polega na wyzwoleniu i wykorzystaniu wewnętrznych zasobów oraz kompetencji osób, grup oraz społeczności lokalnych, siły zewnętrzne.

Ośrodki Pomocy Społecznej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego 2014-2020 mogą opracowywać projekty konkursowe i pozyskiwać środki z Europejskiego Funduszu Społecznego. Jednym z narzędzi, które mogą być wykorzystane do realizacji projektów konkursowych są programy aktywności lokalnej wzorowane na modelu centrum aktywności lokalnej.

Program Aktywności Lokalnej jest jednym z instrumentów aktywnej integracji wykorzystywanym w pracy metodą Centrum Aktywności Lokalnej, którego celem jest aktywizowanie społeczności lokalnych, tworzenie poczucia przynależności do danego miejsca i lokalnej grupy oraz mobilizowanie, ożywianie i wspieranie rozwoju społeczności lokalnych. CAL służy inicjowaniu aktywności lokalnej ukierunkowanej na samoorganizowanie się w celu rozwiązywania konkretnych problemów występujących w środowisku lokalnym.

Podstawą prawną opracowanego Programu jest art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, w którym mowa jest, iż Rada Gminy, biorąc pod uwagę potrzeby w zakresie pomocy społecznej, opracowuje i kieruje do wdrożenia lokalne programy pomocy społecznej.

Słownik pojęć

Użyte w niniejszym programie sformułowania i skróty oznaczają:

1. Wykluczenie społeczne.

Oznacza sytuację uniemożliwiającą lub utrudniającą jednostce czy grupie pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej jak również gromadzenie zasobów oraz zdobywanie dochodów w sposób godny. Zjawisko to może dotyczyć w szczególności osób:

- które na skutek stereotypów bądź kulturowych uprzedzeń doświadczają przejawów dyskryminacji,
- dla których ze względu na niesprawiedliwości, uzależnienia, długotrwałe choroby albo inne cechy indywidualne korzystanie z powszechnych zasobów społecznych staje się utrudnione,
- które stają się ofiarami innych osób poprzez np.: przemoc, szantaż, itp.

2. Centrum Aktywności Lokalnej (CAL).

Metoda pracy w środowisku lokalnym i model instytucji wspierającej rozwój społeczności lokalnej. Ma ona na celu mobilizowanie, ożywienie i wspieranie rozwoju społeczności lokalnych, poprzez budowanie poczucia przynależności do danego miejsca. Największą grupę wśród instytucji pracujących metodą CAL, stanowią ośrodki pomocy społecznej, którym realizacja tego modelu pracy w praktyce umożliwiła realizację wszystkich metod pracy socjalnej.

3. Program Aktywności Lokalnej (PAL).

PAL skierowany jest do konkretnego środowiska lub członków danej społeczności lokalnej i ich otoczenia. Narzędzie to służy do realizacji zadań poprzez instytucje pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie. Program PAL umożliwia realizację działań na rzecz aktywizacji społecznej i rozwiązywania problemów grup oraz środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.

4. Organizowanie Społeczności Lokalnej (OSL).

Organizowanie społeczności lokalnej to istotny element lokalnej strategii rozwiązywania problemów społecznych i wzmacniania spójności społecznej, zwłaszcza w społecznościach, środowiskach i grupach kategoryalnych zagrożonych wykluczeniem społecznym. Organizowanie społeczności lokalnej, jest metodą pracy, która ma charakter długofalowy i wielowymiarowy, co wiąże się z realizacją m. in. takich zadań jak:

- podejmowanie działań ukierunkowanych na aktywizację, integrację oraz edukację grup kategoryalnych (np.: dzieci, młodzież, seniorzy, bezrobotni, niepełnosprawni) oraz całej społeczności lokalnej, w szczególności zaś środowisk zagrożonych społecznym wykluczeniem, które to działania są odpowiedzią na ujawnione w toku diagnozy problemy społeczne i niezaspokojone potrzeby mieszkańców,
- budowanie sieci współpracy i urzeczywistniania lokalnego partnerstwa,

- rzeczniectwo interesów grup i społeczności lokalnych, w szczególności zagrożonych społecznym wykluczeniem,
- włączenie działań aktywizująco-integrujących w główny nurt lokalnej polityki społecznej;
- realizacja programów aktywności lokalnej, odpowiadających na potrzeby społeczności lokalnych i grup.

Charakterystyka obszaru objętego wsparciem

Gmina Kolno położona jest w zachodniej części województwa podlaskiego, w powiecie kolneńskim, w obszarze „Zielonych Płuc Polski”. Bezpośrednio sąsiaduje z gminami:

- Turośl od zachodu
- Grabowo i Stawiski od wschodu
- Zbójną i Małym Płockiem od południa
- Z województwem warmińsko – mazurskim od północy.

Obszar gminy wynosi 28213 ha, co stanowi 30% powierzchni powiatu. Gmina ma charakter rolniczy, w której funkcję uzupełniającą pełni turystyka. Według podziału fizyczno-geograficznego gmina Kolno położona jest na granicy dwóch prowincji: Równin Podlasko-Białoruskich i Nizin Środkowo-Polskich. Część wschodnia (zasadnicza) wchodzi w skład Wysoczyzny Kolneńskiej, natomiast część zachodnia (niewielka), stanowi fragment Równiny Kurpiowskiej.

Dominują tu użytki rolne o średniej jakości gleb. Grunty orne oraz użytki zielone zajmują 73% powierzchni gminy. Lasy zajmują 21% powierzchni gminy, Największe kompleksy leśne znajdują się w zachodniej części gminy w sąsiedztwie doliny Pisy. Na pozostałym obszarze powierzchnie leśne występują w rozproszeniu, tworząc niewielkie kompleksy. Lasy zajmują 5 793 ha, co stanowi 20,5% ogólnej powierzchni gminy. Stanowią one-obok rzeki Pisy-główną atrakcję turystyczną gminy.

Tereny zurbanizowane zajmują 4% ogólnej powierzchni gminy. W ich strukturze przeważają drogi (61%). Tereny zabudowane zajmują 406 ha (36% terenów zurbanizowanych). Na terenie gminy dominuje zabudowa zagrodowa. W uzupełnieniu występują pojedyncze obiekty usługowe, produkcyjne oraz zabudowa letniskowa. Zabudowa wsi ukształtowana została głównie w formie zabudowy ulicowej.

Jednostki osadnicze gminy, to wsie typowo rolnicze.

Na terenie gminy Kolno dominują użytki rolne o średniej jakości gleb. Grunty orne oraz użytki zielone zajmują 73% powierzchni gminy. Lasy zajmują 21% powierzchni gminy, Największe kompleksy leśne znajdują się w zachodniej części gminy w sąsiedztwie doliny Pisy. Na pozostałym obszarze powierzchnie leśne występują w rozproszeniu, tworząc niewielkie kompleksy. Lasy zajmują 5 793 ha, co stanowi 20,5% ogólnej powierzchni gminy. 2 873 ha lasów należy do Nadleśnictwa Nowogród-Obwód Kolno. Pozostałą część-2 920 ha stanowią lasy prywatne. Zadrzewienia występują na łącznej powierzchni 91 ha. Dominują lasy na siedliskach boru świeżego, boru mieszanego świeżego oraz lasu

mieszanego, ze zdecydowaną przewagą sosny w różnych klasach wieku. Poza jednym, stosunkowo dużym kompleksem leśnym zlokalizowanym w północno-zachodniej części obszaru gminy: Uroczysko Koziół-Łacha, pozostałe powierzchnie leśne występują w dużym rozdrobieniu.

Rolnicy specjalizują się w produkcji zbóż: żyta, owsa i mieszanek zbożowych jarych oraz ziemniaków. Na terenie gminy dominują niewielkie zakłady usługowo-handlowe. W gminie znajduje się najwięcej gospodarstw rolnych nastawionych na chów bydła i trzody chlewnej.

Rolniczy charakter gminy powoduje, że na obszarze gminy funkcjonuje niewiele podmiotów prowadzących działalność pozarolniczą. Formą prowadzonej działalności są najczęściej zwykłe małe rodzinne lub jednoosobowe firmy zajmujące się działalnością handlową, usługową, produkcyjną. Liczba podmiotów gospodarczych podejmujących działalność z roku na rok systematycznie rośnie. Na terenie Gminy działalność gospodarczą (na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej wg Raportu Gminnego) prowadziło 247 podmiotów gospodarczych. W tym najwięcej podmiotów zajmujących się rolnictwem, łowiectwem i leśnictwem (usługi wspomagające produkcję roślinną - 25 podmiotów, chów i hodowlę zwierząt rolniczych, wynajem i dzierżawa maszyn rolniczych - 29), pozostała działalność w gminie to: budownictwo, usługi remontowe, handel i naprawy, transport i gospodarka magazynowa.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kolnie główny problem jaki występuje na lokalnym rynku pracy jest niedostateczna liczba miejsc pracy która prowadzi do obniżenia standardu życia ludności. Pozostawanie bez zatrudnienia przez dłuższy czas ogranicza szanse na podjęcie pracy, a tym samym przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

Liczba osób bezrobotnych w gminie Kolno w latach 2010 – 2016 była zmienna. Analiza danych o bezrobociu pokazuje korzystne wyniki. Dane dotyczące liczby osób bezrobotnych wskazują, że od 2013 roku liczba ta spada i wynosiła:

2013-712 osób,

2014- 662 osoby,

2015- 597 osób,

2016 -584 osoby.

Jest to liczba wskazująca osoby bezrobotne- zarejestrowane. Nie wszystkie osoby, które nie mają formalnego zatrudnienia rejestrują się w Urzędzie Pracy. Osoby bezrobotne i niezarejestrowane mogą zasilać nieformalny rynek pracy (praca w szarej strefie, praca „na czarno”). Sprzyja temu charakter typowo rolniczy gminy. Naturalne jest zatem występowanie większego niż na terenach miejskich zjawiska ukrytego bezrobocia. Wśród mieszkańców gminy pozostających bez pracy mężczyźni stanowią w każdym roku ponad połowę zarejestrowanych bezrobotnych.

Jedną z najbardziej niekorzystnych cech bezrobocia jest długi czas pozostawania bez pracy. Na podstawie danych statystycznych można stwierdzić, że na koniec grudnia 2016 roku w PUP w Kolnie dla obszaru gminy Kolno zarejestrowanych od długiego czasu było 91% osób. Długotrwałość pozostawania bez pracy to okres 12 miesięcy bez podjęcia zatrudnienia.

Liczba osób uprawnionych do zasiłku w 2016 roku stanowiła jedynie 54 osoby, czyli ok. 9% osób zarejestrowanych jako bezrobotne.

Taka sytuacja niesie ze sobą zagrożenie dla życia społecznego dla osób, które doświadczają ubóstwa. Brak środków do życia wynikające z długotrwałego bezrobocia przyczynia się do pojawienia bezradności wyuczonej, kiedy to osoby bezrobotne zaczynają zarówno pod względem ich emocji (przestają wierzyć w zmianę sytuacji), wiedzy (zaprzestają poszukiwania informacji dotyczących ofert pracy) i działań (nie uczestniczą w spotkaniach specjalnie dla nich zorganizowanych) nie widzieć sensu w staraniach się o pracę, we własnej aktywizacji na rynku pracy. Występuje też często niechęć do podejmowania szkoleń, udziału w kursach mających na celu przekwalifikowanie zawodowe. Z danych wynika, że wśród osób rejestrujących się do PUP w Kolnie (Informacja o rynku pracy na dzień 31.12.2016) można wskazać dominującą grupę wiekową- osoby młode do 30 roku życia. W gminie Kolno w 2016 roku odnotowano aż 276 osób do 30 roku życia. Są to najwyższe wskaźniki w powiecie kolneńskim. Największy udział młodzieży, względem ogółu bezrobotnych, jest zauważalny na terenach wiejskich gminy Kolno. Wśród bezrobotnych liczną kategorią są także osoby po 50 roku życia, odnotowano 83 osoby bezrobotnych w tej kategorii wiekowej. Bezrobotni bez kwalifikacji stanowili 166 osób.

Analizując sytuację na rynku pracy, zwłaszcza osób bezrobotnych, należy zwrócić uwagę na miejsce gminy pod tym względem na tle innych gmin w powiecie. Niestety liczba osób bezrobotnych w gminach wiejskich powiatu kolneńskiego w ciągu lata 2010-2016 jest najwyższa właśnie w gminie Kolno.

Realizacja Programu Aktywności Lokalnej w gminie Kolno stworzy warunki do polepszenia sytuacji tych osób, wzmocni ich potencjał oraz zmniejszy ich uzależnienie od instytucji pomocowych. Program Aktywności Lokalnej określa kierunki działań w zakresie Aktywizacji Lokalnej mieszkańców Gminy Kolno, mające na celu wzmocnienie podmiotowości obywateli oraz ich wspólnot, jak również stworzenie warunków dla rozwoju instytucji społeczeństwa obywatelskiego, wzmocnieniu spójności społecznej i terytorialnej na rzecz zrównoważonego rozwoju społecznego.

Uzasadnienie realizacji programu

Uzasadnienie realizacji programu Program Aktywności Lokalnej jest odpowiedzią na potrzebę wzmocnienia społeczności lokalnej i grup samopomocowych oraz wspierania ich aktywności w kierunku pokonywania sytuacji trudnych. Program Aktywności Lokalnej jako narzędzie do realizacji powyższego założenia zakłada wspólne działania lokalnych podmiotów na rzecz uaktywnienia i pobudzenia potencjału grup oraz społeczności lokalnych, a także ich włączenia w życie społeczne, w tym powrót na rynek pracy. Założenia niniejszego programu wynikają z analizy problemów społecznych występujących na terenie Gminy Kolno, ale także stanowią uzupełnienie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kolno na lata 2018 -2027.

Cele Programu Aktywności Lokalnej

Celem nadrzędnym Programu Aktywności Lokalnej jest realizowanie polityki integracji społecznej poprzez aktywizowanie lokalnej społeczności Gminy Kolno ze szczególnym uwzględnieniem środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i tym samym przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego. Zakłada się, że wśród priorytetowych celów, odnoszących się do społeczności lokalnej, w której realizowany jest PAL nastąpi:

1. Stworzenie warunków dla powstania inicjatyw i struktur funkcjonowania na rzecz społeczności lokalnej.
2. Wsparcie postaw obywatelskich poprzez zwiększenie kompetencji społecznych.
3. Promocja działań prospołecznych, edukacja oraz dostęp do informacji o uprawnieniach.
4. Poprawa jakości życia poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych.
5. Aktywna integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia.
6. Poprawa funkcjonowania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
7. Rozwój osobistych umiejętności, zdolności i poziomu wiedzy umożliwiający wszechstronny rozwój człowieka niezależnie od wieku, płci, stanu zdrowia, sytuacji rodzinnej, ekonomicznej i zawodowej.
8. Integracja społeczna mieszkańców gminy, rozwój aktywnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci, młodzież i dorosłych szczególnie pochodzących z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
9. Promocja instytucji i organizacji społecznych działających w obszarach kultury, edukacji, sportu i rekreacji.
10. Promocja zdrowego stylu życia oraz zapobieganie uzależnieniom wśród mieszkańców gminy.

Miejsce i czas realizacji Programu

1. Program realizowany będzie na terenie Gminy Kolno.
2. Czas realizacji programu: lata **2021-2022**

Założenia Programu

1. Otwartość instytucji publicznych na potrzeby środowiska lokalnego.
2. Wykorzystanie zasobów instytucjonalnych i społecznych.
3. Angażowanie i aktywizowanie lokalnej społeczności.
4. Kierowanie działań w pierwszej kolejności do osób i grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia.

Odbiorcy programu

Program Aktywności Lokalnej skierowany jest do mieszkańców Gminy Kolno, w tym:

1. Członków społeczności lokalnej.

2. Grup i osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności bezrobotnych, nieaktywnych zawodowych lub zatrudnionych, którzy jednocześnie są osobami w wieku aktywności zawodowej (18-64 lata) korzystającymi ze świadczeń pomocy społecznej.
3. Otoczenia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
4. Innych grup i środowisk funkcjonujących na terenie gminy, zgodnie z diagnozą społeczną i rozeznaniem potrzeb.

Metody pracy wykorzystane do realizacji programu

W ramach Programu Aktywności Lokalnej przewiduje się zastosowanie następujących metod pracy:

1. Metody Centrum Aktywności Lokalnej, której celem jest aktywizowanie społeczności lokalnych, tworzenie poczucia przynależności do danego miejsca i lokalnej grupy oraz mobilizowanie, ożywianie i wspieranie rozwoju społeczności lokalnej;
2. Środowiskowa praca socjalna, w ramach programu aktywności lokalnej jest działaniem realizowanym przez pracownika socjalnego lub inną osobę, mającym na celu pomoc osobom i rodzinom w środowisku we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi;
3. Instrumenty aktywnej integracji, to szereg instrumentów aktywizujących z zakresu aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej, o których mowa w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020.
4. Działania o charakterze środowiskowym, to inicjatywy integrujące obejmujące między innymi, wsparcie działań indywidualnych oraz programów środowiskowych, np. spotkania z grupami docelowymi, badania, opracowania, analizy, edukację społeczną i obywatelską, konsultacje, debaty, organizowanie i inspirowanie do udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach w szczególności działania o charakterze, integracyjnym, edukacyjnym, kulturowym, sportowym, ekologicznym i turystycznym.

Zidentyfikowane zasoby

1. Znajomość potrzeb i problemów społecznych poprzedzona dokonywaniem bieżącej analizy i oceny zjawisk oraz procesów społecznych.
2. Profesjonalny i wykwalifikowany zespół pracowników GOPS w Kolnie.
3. Chęć współpracy ze strony instytucji i organizacji pozarządowych.

Za realizację Programu Aktywności Lokalnej odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolnie, w którym funkcjonuje zespół projektowy. Do realizacji programu w miarę potrzeb zaangażowani zostaną pracownicy socjalni oraz pracownicy administracyjni zatrudnieni w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kolnie. Poszczególne działania podejmowane w PAL będą

realizowane w ramach zadań określonych w projektach konkursowych.

Kierunki działań planowane w Programie Aktywności Lokalnej.

W ramach Programu realizowane będą następujące działania:

1. Badanie potrzeb i problemów mieszkańców gminy Kolno.
2. Rozwijanie komunikacji społecznej w środowisku (edukacja społeczna i obywatelska).
3. Promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną.
4. Współdziałanie instytucji samorządowych z instytucjami pozarządowymi i lokalną społecznością.
5. Budowanie i wspieranie partnerstw lokalnych oraz promowanie pracy w partnerstwie.
6. Wspieranie lokalnych liderów i inicjatyw lokalnych.
7. Umożliwienie dostępu do informacji i konsultacji.
8. Organizowanie i wspieranie rozwoju edukacji społecznej i obywatelskiej, wolontariatu, grup samopomocowych, edukacyjnych i innych (w tym np.: promocja szkolnych grup wolontariackich itd.).
9. Poszukiwanie alternatywnych środków na finansowanie lokalnych inicjatyw z innych źródeł niż dochody gminy.
10. Aktywizacja, integracja i wykorzystanie potencjału osób starszych w środowisku lokalnym - promocja działań wspierających więzi pokoleniowe.
11. Organizowanie i inspirowanie udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturowym, sportowym, ekologicznym i turystycznym.
12. Inne działania wynikające z aktualnych potrzeb i zgodnych z celami Programu.

Program ma charakter otwarty i w każdym roku na podstawie analizy potrzeb i problemów występujących w środowisku lokalnym będą uruchomione podprogramy skierowane do konkretnych grup społecznych lub społeczności lokalnych.

Rezultaty Programu Aktywności Lokalnej

1. Integracja społeczności lokalnej i grup społecznych oraz zwiększenie ich aktywności.
2. Zdiagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych oraz grup, w szczególności zagrożonych wykluczeniem społecznym.
3. Stały monitoring potrzeb środowiska społecznego oraz planowanie i realizowanie zadań w odpowiedzi na realne potrzeby mieszkańców.
4. Skuteczniejsze i efektywniejsze wykorzystanie istniejących zasobów.
5. Wzrost poczucia przynależności do danej społeczności.
6. Wzrost zaangażowania organizacji lokalnych w zakresie podejmowania działań środowiskowych.
7. Podwyższenie jakości realizowanych działań środowiskowych oraz inicjowanie nowych form i metod pracy.
8. Wzrost poczucia przynależności do danej społeczności i odpowiedzialności mieszkańców za

procesy w niej zachodzące.

9. Usprawnienie przepływu i dostępu do informacji.
10. Realizacja projektów inicjowanych i współorganizowanych przez lokalne społeczności.
11. Zmniejszenie obszaru wykluczenia społecznego.
12. Poprawa funkcjonowania osób wykluczonych społecznie.
13. Aktywizacja oraz poprawa funkcjonowania w społeczeństwie osób wykluczonych.
14. Wzrost kompetencji i aktywności mieszkańców oraz poziomu ich zaangażowania w życie społeczne.

Realizatorzy programu

Głównym realizatorem programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolno, jednak założenia Programu Aktywności Lokalnej w Gminie Kolno powinny realizować wszystkie podmioty, które w ramach swoich kompetencji posiadają możliwości wspierania inicjatyw społecznych, tworzenia poczucia przynależności do danego miejsca i lokalnej grupy oraz mobilizowania i wspierania rozwoju jednostki, grupy i społeczności lokalnej.

Potencjalni Partnerzy ustalenii w zależności od rodzaju wdrażanego PAL:

1. Urząd Gminy Kolno,
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolnie,
3. Placówki edukacyjne – szkoły funkcjonujące na terenie gminy Kolno,
4. Centrum Kultury Gminy Kolno,
5. Gminna Biblioteka Publiczna ,
6. Organizacje pozarządowe, związki, stowarzyszenia, fundacje, koła gospodyń wiejskich, itp.
7. Parafie i działające przy nich zespoły i grupy,
8. Społeczność lokalna,
9. Przedsiębiorcy lokalni, zakłady pracy,
10. Media lokalne,
11. Inne instytucje działające w środowisku.

Finansowanie programów

Realizacja zadań programu może być finansowana:

- ze środków własnych gminy zabezpieczonych w budżecie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolnie oraz innych jednostek samorządowych,
- ze źródeł zewnętrznych w tym środków funduszy strukturalnych w ramach programu finansowania opracowanego na lata 2014-2020,
- z dotacji,
- z budżetu państwa,
- ze środków własnych podmiotów zaangażowanych w działania w ramach poszczególnych

- podprogramów aktywności lokalnej,
- z innych zewnętrznych źródeł, w tym darowizny i sponsoring.

Monitoring i ewaluacja

Monitoring przeprowadzany będzie na bieżąco przez realizatorów poszczególnych podprogramów aktywności lokalnej które będą realizowane na rzecz konkretnych grup społecznych lub społeczności lokalnych. Celem bieżącego monitoringu będzie:

- pomiar osiągniętego postępu i porównanie go z założonym planem,
- wskazanie na ewentualną potrzebę podjęcia działań korygujących.

Zarówno ocena jak i ewaluacja poszczególnych podprogramów następuje każdorazowo po zakończeniu realizacji w odniesieniu do zakładanych rezultatów. Ponadto, corocznie do końca m-ca kwietnia będą przygotowywane sprawozdania z realizacji podprogramów realizowanych w ramach Programu Aktywności Lokalnej, które zostaną przedstawione Wójtowi Gminy Kolno oraz Radzie Gminy Kolno.

Po zakończeniu realizacji Programu Aktywności Lokalnej zostanie przygotowany raport końcowy podsumowujący wszystkie podejmowane działania, ocena osiągniętych rezultatów oraz wskazane będą metody i formy działań które powinny być kontynuowane przez kolejne lata.